

Variációk Jób könyvére

Az Ószövetség egyik legérdekesebb, legtalányosabb könyve számtalan megoldatlan ember kérdést vet föl, érthető, hogy homlokegyenest ellenkező magyarázatai ismertek, s ezek gyakran azt is kérdésessé teszik, vajon egyetlen szerző alkotása-e vagy a kerettörténetét más szerző írta-e. A hit, a belenyugvás, a szenvedés elfogadása, az ellene való lázadás – csupa olyan nyitott kérdés, amelyre az ember személyes léte síkján keresi, s vagy megtalálja, vagy sem a megnyugtató választ. Az Úr kiszolgáltatta Jóbót a Sátánnak, aki megpróbálja, megalázza, de Jób hű marad az Úrhoz. Lázadozik, felteszi a kérdést – nem csak az ő kérdése –, miért kell ártatlanul szenvednie. A hétköznapi életében csetlő-botló ember, aki úgy érzi, nem szolgált rá a szenvedésekre, saját előképének látja a fekélyeit vakargató Jóbót, s az eget ostromolja, miért bünteti a végtelenül jó Isten, akinek ereje ugyanúgy lenyűgözi, mint **Eörsi Istvánt**, aki pedig nem hisz benne, s alighanem ezért vallatja macskatul hatalma, befolyása titkát.

Jób könyve persze egészen más értelmezésben jelenik meg az ő könyvében. Jób története – **Eörsi István** szerint – István önkorlátozásának bizonyossága. Aligha vitatható, hogy így is

lehet értelmezni, kivált, ha a hitet úgy tekinti valaki, mint naiv állapotot, melyben folyvást egy eligazító kéz bizonyos útmutatását követi a hívő. Nem tudom, az olvasókat igazán lekötik-e azok a részek, amelyekben **Eörsi István** hitelenségéről ír. Úgy gondolom, ez magánügye, nem közérdekű irodalmi téma, mint ahogy az ellenkezője sem az. A lényeg: a mű értéke vagy értéktelensége. S a „Jóbok könyve” izgalmas, nekünk szóló alkotás. Számtalan olyan gondolatát jelöltem meg, amely tovább rezeg az olvasóban, aki napjainkban egészen más hatalmakkal érzi kiszolgáltatottnak magát, mint hajdan Jób. „Már többször tapasztaltam – írja a szerző –, hogy a hatalom, bármilyen legyen is egyébként, áldozatait teszi felelőssé balsorsukért, és a háborúhoz, melyet az általa tönkretettek ellen folytat, speciálisan képzett értelmiségiek szállítják a muníciót.” Nem tudom, ezeket a „speciálisan képzett” embereket értelmiségieknek nevezhetjük-e. Sajnos azonban voltak, vannak és lesznek. S ami a legfurcsább, ez a speciális képzés arra is alkalmassá teszi egyiküket-másikukat, hogy tegnap, ma és holnap is a hatalmat szolgálják, bármilyen is az. De ebben nincsenek egyedül. Gondoljunk csak a levitézlett s az ár-

ból diadalmasan újra felbukkanó politikusokra...

Tanulságosak azok a részek is, amelyekben Szophoklész Oidipuszt, Jób könyvét és a Lear királyt veti egybe **Eörsi István**. Természetesen itt is van eredeti mondanivalója, mégpedig az uralkodó szemléletváltozásáról. Oidipusz önmagát, a gyászoló küldöttség vezetőjét és hazáját egyként gyászolta. Elképzelni sem tudunk ma már ilyen vezetőket, írja **Eörsi István**, s ha a „zseniális balfácánok” felsorolását áttekintjük a békeszerződés kiagyaltól *Nixonon* át *Khomeinüig* és *Li Peaigig*, nem valami emelkedett érzés uralkodik el rajtunk. Oidipusz – szemben jó néhány mai „uralkodóval” – akkor is folytatja a nyomozást, amikor a tények ellene vallanak. Ó... ó...!

Érdekes és megrövidítő analógiák, megállapítások sorát idézhetném még. Auschwitz máig feldolgozatlan emléké, a század botrányát, az ártatlanul szenvedők mementóját, mint Jób sorának lehangoló „utóképét”, Júdas árulásának elemzését, a maga módján macacs gondolkodó tárulkozik fel ebben a könyvben, amelyet azért is érdemes elolvasni, mert felnötteket kérdez felnőtt módjára.

(Eörsi István: Utasok a senki földjén. Palatinus.)